

Mere iværksætteri i velfærdsstaten er umuligt

Børsen den 7 september 2023

Danmark har de seneste år haft næsten historisk lave rater af iværksætteri. Mens Folketingets politikere tidligere benægtede problemet, har regeringen i august barslet med et forslag, der støtter iværksættere med op mod 1,5 mia. kr. frem mod 2027. Spørgsmålet er dog, om regeringen forstår værdien af iværksætteri og de problemer, som den velfærdsstat, iværksætterne skal finansiere, skaber for dem.

Som Dansk Industris fagchef for området, Sine Linderstrøm, understregede overfor medierne, bør det blive mere attraktivt at investere i iværksætteri.

Iværksættere skaber nye virksomheder, der ikke blot bringer ekstra konkurrence og øget dynamik til erhvervslivet, men også ofte bidrager med væsentlig innovation.

På langt sigt bidrager de således fundamentalt til samfundets produktivitet og velstand - også selvom det er umuligt at forudsige, hvem af dem der bliver såkaldte 'vækstiværksættere' og derfor umuligt at støtte de rigtige - og dermed også til statens evne til at finansiere større politiske udgifter. Man skulle måske tro, at politikere ville være interesserede i at skabe gode betingelser for iværksætteri, men interessen er sjælden.

Det basale problem har været kendt i godt 15 år, siden amerikaneren Russel Sobel, CBS superforsker Nicolai Foss og jeg selv var blandt de første til at undersøge, hvorfor nogle lande har markant mere iværksætteraktivitet end andre. En stor del af svaret, som senere studier har bekræftet, er, at en stor velfærdsstat effektivt underminerer folks incitamenter til at blive iværksættere.

For det første viser forskningen ganske klart, at højere skatter ødelægger tilskyndelsen til at starte nye virksomheder og særligt tilskyndelsen til at løbe risikoen med ny innovation og nye produkter. Jo mere skattesystemet straffer succes, jo mindre vil borgerne risikere økonomisk.

For det andet er der færre borgere, der kan blive iværksættere, når flere af dem arbejder i den offentlige sektor. Erfaringer fra den offentlige sektor er sjældent brugbare for private iværksættere.

For det tredje betyder en stor offentlig sektor, at der er en væsentlig del af økonomien, som nye virksomheder hverken kan konkurrere med, når de offentlige de facto tillades at køre med permanente underskud, finansieret af velfærdsstaten.

15 års forskning illustrerer således det paradoksale i, at Folketinget nu diskuterer at skabe bedre vilkår for iværksættere med henblik på at skabe ny vækst, der kan finansiere en vedligeholdelse og udbygning af den danske offentlige sektor: Mere økonomisk dynamik tillader en større velfærdsstat, der underminerer den økonomiske dynamik, og ingen offentlig ordning kan sættes i stedet for private iværksættere.

Det politiske dilemma er således, at insisterer man på en stor velfærdsstat, må man sandsynligvis acceptere en mangel på økonomisk dynamik.

Christian Bjørnskov